

Průběh č. 2/

Oponentský posudek na diplomovou práci:

Jana Trpišovská: Kancelář prezidenta republiky po nástupu Klementa Gottwalda

Předložená diplomová práce se věnuje tématu, které dosud v naší historiografii zůstávalo stranou zájmu. Osoba a funkce prezidenta republiky měly v československých podmínkách mimořádný význam na rovině politické symboliky a v některých obdobích i na rovině praktické každodenní politiky. Navzdory této skutečnosti ale v našich znalostech fungování aparátu jednotlivých prezidentů zejí ještě velké mezery. Známe sice různé neformální cesty, jakými se prezidenti snažili uplatňovat svůj vliv, méně ovšem můžeme prozatím říci o politickém postavení Kanceláře prezidenta republiky. Z tohoto důvodu musíme přivítat téma, které si kol. Trpišovská pro svoji diplomovou práci vybrala.

Práce je založena na výzkumu archivních pramenů a literatury k příslušným obdobím. Autorka přitom prokázala, že je schopna s archivními prameny pracovat, neuchyluje se k jejich pouhému přepisu a má odvalu je zobecňovat a interpretovat. Ocenit je třeba také snahu zasadit téma do širšího kontextu politického, hospodářského a společenského vývoje v Československu na přelomu 40. a 50. let. Na místě je jistě i stručná osobní charakteristika Klementa Gottwalda a jeho ženy Marty.

Po stručném vylíčení dopadů událostí února 1948 na Kancelář prezidenta republiky následuje kapitola popisující perzekuci, která se v rozsáhlé míře dotkla jejích stávajících i bývalých zaměstnanců. Je otázkou, zda se autorka této otázce nevěnuje až příliš podrobně a zda, pokud byla přesvědčena o nutnosti začlenit ji do svojí práce, ji zařadila na správné místo. Nepochybují o tom, že tato záležitost do textu patří, ale neměla by tvořit jeho nejdelší kapitolu. Zejména popis rehabilitace se mi jeví jako zbytečně detailní, neboť s tématem práce souvisí jen málo. Navíc rehabilitace probíhala komplikovaně, což se odrazilo na ne zcela přehledné formě, ve které je předložena čtenáři. Zdá se mi, že v těchto pasážích se autorka v látce poněkud „topila“.

Jak jsem již výše naznačil, nepokládám za logické, že kapitoly, které se zabývají organizačními změnami v Kanceláři prezidenta republiky a mocenskou rolí prezidenta a které tvoří vlastní jádro práce, se objevují až po kapitole o procesu se zaměstnanci KPR. Autorka

důkladně rozebírá reformy, které v KPR po únoru 1948 probíhaly. Je dobře, že pro lepší čtenářovu orientaci použila i precizně zhotovená schémata. V kapitole o postavení prezidenta v politickém systému považuji za správné odlišení formálních pravomocí daných ústavou a pravomocí reálných pramenících ze skutečného rozdělení moci a povahy systému, který byl v Československu nastolen. Domnívám se ovšem, že práci by prospěla bližší zmínka o určité specifičnosti postavení československého prezidenta, která měla své historické důvody a současně formovala i odrážela československou politickou kulturu. Podle mého názoru přetrvávala i po únoru 1948 a odlišovala Československo od některých zemí sovětského bloku, v nichž bylo postavení hlavy státu koncipováno jinak.

Více autorčiny pozornosti by si zřejmě zasloužila i otázka významu a váhy KPR v politickém systému. KPR měla před únorem 1948 nezanedbatelný vliv na politická rozhodnutí i na podobu přijímaných zákonů. Po nástupu otevřené diktatury KSČ její možnosti vyřešila až příliš jednoznačně.

Spíše terminologické výhrady pak mám k použití pojmu Hrad pro poúnorovou dobu. Jedná se o zavedený termín, který je definován se zřetelným vztahem k první československé republice a jeho přenášení do jiných období je sotva možné.

Vzhledem k tématu práce méně závažnou výtku chci ještě vyslovit k autorčině vyjádření, že československá cesta k socialismu skončila Stalinovou roztržkou s Jugoslávií (s. 22). Pokud přijmeme vůbec samotnou existenci specifické československé cesty k socialismu jako reálné a seriózní koncepce, pak pravděpodobně skončila již dříve.

Navzdory všem těmto výtkám ale na závěr konstatuji, že předložená diplomová práce kol. Trpišovské dle mého soudu splňuje nároky kladené na tento typ prací a proto ji doporučuji k obhajobě. S nezbytným přihlédnutím k jejímu průběhu ji navrhuji hodnotit známkou velmi dobře.

V Kolíně 3.9.2013

